

طب سنتی و

پیمایی های انگلی (کرمی) سروده

دکتر محمد زیانی

دکتر محمد زیانی

متخصص انگل شناسی پزشکی

دکتر حمید شمسی باغبانان

متخصص طب سنتی

سرشناسه : زیبایی، محمد، ۱۳۵۰ -
 عنوان و نام پدیدآور : طب سنتی و بیماری‌های انگلی (کرمی) روده/ مولفان محمد زیبایی، حمید شمس‌باغبانان.
 مشخصات نشر : تهران: انتشارات المعی، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۱۲۰ ص.
 شابک : 978-600-7658-37-6
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
 موضوع : روده‌ها -- میکروب‌شناسی Microbiology -- Intestines
 موضوع : روده‌ها -- بیماری‌ها -- درمان جایگزین
 موضوع : Alternative treatment -- Diseases -- Intestines
 شماره افزوده : شمس‌باغبانان، حمید، ۱۳۵۰ -
 رده‌بندی کنگره : QR1۷۱/۹۹۱۳۹۵
 رده‌بندی دیوید : ۲۳/۶۱۰
 شماره کتابشماره : ۴۴۵۱۵۸۹

نشانی: بلوار کشاورز، خیابان عبدالله‌زاده، کوچه زیبا پلاک ۴۰، تلفن: ۰۲۱-۸۸۹۵۳۴۱۱

نام کتاب: طب سنتی و بیماری‌های انگلی (کرمی) روده
 مؤلفان: دکتر محمد زیبایی - دکتر حمید شمس‌باغبانان
 ناشر: المعی
 نوبت چاپ: اول زمستان ۱۳۹۵
 لیتوگرافی: زاویه نور
 چاپ: دانش پژوه
 صحافی: آفرینش
 شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
 بها: ۹۰۰۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۵۸-۳۷-۶
 حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

۱۱	 دیباچه
۱۳	 مقدمه
۱۷	 فصل اول: کلیات طب سنتی
۱۹	 تعریف طب
۱۹	 مبانی طب
۱۹	 ارکان
۲۰	 مزاج
۲۲	 اخلاط
۲۳	 اعضا
۲۳	 تشریح روده‌ها بر اساس طب سنتی
۲۵	 ارواح
۲۵	 قوا
۲۵	 افعال
۲۵	 تعریف تندرستی
۲۶	 تعریف بیماری
۲۶	 تعریف سبب و علامت
۲۹	 فصل دوم: بیماری کرم‌های شکم از دیدگاه طب نوین
۳۱	 تعریف کلی
۳۲	 کرم‌های پهن (Platyhelminths)
۳۲	 الف) رده تورکیان
۳۳	 ب) رده بادکش‌داران (Trematoda)
۳۳	 ج) رده نواریان (Cestoda)
۳۴	 کرم‌های لوله‌ای شکل (Nematoda)
۳۵	 کرم‌های حلقوی (Annelida)

الف) رده کم تاران ۳۵

ب) رده پرتاران ۳۶

ج) رده زالوها ۳۷

فصل سوم: دیدگاه طب سنتی درباره کرم‌های شکم ۳۹

چگونگی بوجود آمدن کرم ۴۱

موادی که از آنها کرم بوجود می‌آید ۴۱

عوامل معدک‌کننده تولید کرم در بدن انسان ۴۲

انواع کرم‌های رودهای ۴۳

پیش‌آگهی ۴۶

شیوع ۴۸

علائم کلی وجود کرم در بدن ۴۹

علامت‌های خاص کرم‌های دراز ۵۱

علائم خاص کرم‌های مستدیر ۵۲

علائم خاص حب القرع ۵۴

علائم خاص کرم خرد ۵۵

راه افتراق کرم دراز و حب القرع ۵۵

درمان ۵۵

اسول کلی در درمان ۵۶

نکات ۶۳

حقنه در درمان کرم ۶۵

نکات ۶۶

ضمادها در درمان کرم ۶۷

فرمول‌هایی برای درمان تمام انواع کرم‌ها ۶۸

فرمول‌های خوراکی ۶۸

فرمول‌های جهت حقنه ۷۵

نکات ۷۶

فرمول‌هایی جهت ضماد ۷۶

نکات ۷۷

فرمول‌های گشنده کرم دراز ۷۸

گیاهانی که اختصاص به کرم کدو دارند.....	۸۱
نکات.....	۸۴
درمان کرم‌های خرد.....	۸۴
داروهایی که برای حیات و حب القرع توصیه شده است.....	۸۷
درمان خاص کرم صغار و کبار.....	۸۹
گزارش چند بیمار.....	۸۹
پیوست‌ها.....	۹۱
جدول لغات.....	۹۳
جدول معادل اوزان.....	۹۸
جدول گیاهان مورد استفاده به ترتیب حروف الفبای فارسی.....	۹۹
جدول گیاهان دارویی بر اساس حروف انگلیسی.....	۱۰۵
نمایه.....	۱۱۱
منابع.....	۱۱۹

دیباچہ

در میان سرمایه‌های غرورانگیز تمدن ایرانی-اسلامی، طب ایرانی یکی از درخشان‌ترین گوهرهاست. این درخشندگی نامیرا، یادگار نبوغ و همت بلند طبیبانی است آراسته به حکمت که هریک یگانه دوران بوده‌اند و شرح مفصل بهره‌ها که جهان طی قرن‌ها از ایشان برد، نقل کتاب‌هاست. اگرچه با ورود طب جدید، غبار شوم فراموشی برآمده از غوغای نوحواهی‌های تأمل‌برانگیز، همگان را از تلاؤل شفافبخش طب ایرانی محروم ساخت، اکنون به یمن استقبال مردم و اهتمام خاص مراکز علمی و دانشگاهی، طب ایرانی نك بر مطالعات و پژوهش‌های عمیق علمی در مسیر تولدی جدید و پیشرفتی دوباره قرار گرفته است.

مزیت پراهمیت گشودن دریچه طب ایرانی با نگاهی عام را دور از عوام زدگی‌ها، نشان دادن راهی تازه در بن‌بست ناکامی‌های طب جدید در درمان برخی از بیماری‌هاست. امروز گرایش به طب سنتی امری پذیرفته‌شده در دانشگاه و بسیاری از کشورها اهمیت طب سنتی و کارایی آن در بسیاری جنبه‌ها را -که طب نوین در آن کامیاب نبوده است- دریافته‌اند و پیوسته در کار گسترش آنند. کم نیستند کسانی پیشرو در طب جدید که طب سنتی را رها نکرده‌اند و هرچه در مسیر طب جدید پیش رفته‌اند، به اهمیت کاربرد طب سنتی بیشتر پی برده‌اند.

در همین راستا کتاب "طب سنتی و بیماری‌های انگلی روده" به همت جناب آقایان دکتر محمد زیبایی و آقای دکتر حمید شمس‌ی باغبانان به رشته تحریر درآمده است که زحمات این عزیزان سزاوار تقدیر و تحسین است. امید است در سایر مباحث پزشکی توسط همکاران متخصص طب سنتی ایرانی و طب رایج در یک تعامل منطقی و عالمانه اقدام مشابهی صورت گرفته و از ظرفیت طب سنتی ایرانی بیش از پیش استفاده شود.

ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم

دکتر محمود خدادوست

مشاور وزیر و مدیر کل طب سنتی ایرانی- اسلامی

www.ketab.ir

مقدمه

طب از ابتدای زیست آدمی همراه او بوده و دانسته‌های علمی او از نسلی به نسل بعدی منتقل شده است. بنا به نظر پروفیسور هایسن، مدارک مستند نشانگر آن است که روش‌های درمانی از ایران شروع شده و کم‌کم به سایر نقاط دنیا گسترش پیدا کرده است. مستندات گویای آن است که طب یونانی خود منشایی ایرانی دارد. در نهایت، گردش علم و تاریخ طب را در دامان حکیم نامدار ایرانی رازی گذارد، او تا جایی که مقدور بود کلاً مطالب طب قبل از خود را در کتاب بزرگ الحاوی جمع‌آوری کرد. پس از او ابوعلی سینا این دانسته‌ها و یافته‌ها را تقسیم‌بندی نمود. در طی زمان سایر حکمای ایرانی ضمن هدایت دانشجویان با روش علمی نکات مبهم را روشن‌تر نموده و مواردی را مردود یا اصلاح کردند. تا این که طب امروز تحت عنوان طب سنتی بدست ما رسید.

در شصت سال اخیر تلاش‌های مرحوم دکتر عبدالله احمدیه و دکتر سید جلال مصطفوی کاشانی سبب شد شعله این علم روشن بماند و در نهایت با حمایت‌های خاص مقام معظم رهبری و تلاش‌های مستمر و دلسوزانه جناب آقایان دکتر محمد مهدی اصفهانی، دکتر عبدالله بهرامی، محمد رضا شمس‌آردکبی، دکتر محسن ناصری و استاد اسماعیل ناظم و سایر اساتید نهال طب سنتی روند رو به رشدی پیدا نموده از رکود خارج شود. از سال ۱۳۸۶ دانشگاه‌های کشور به تدریج جذب دانشجو و با مدرک دکترای عمومی جهت تحصیل در مقطع دکتری تخصصی (Ph.D) طب سنتی را شروع کردند. با توجه به این که اساتید و همکاران سایر رشته‌ها رویکردهای متفاوتی نسبت به این طب دارند، برخی با آن مخالف بوده و آن را کاملاً مردود دانسته و پرهیز از آن را نوعی ارتجاع و واپسگرایی می‌دانند، عده‌ای نگاهی تردیدآمیز نسبت به آن دارند و گروهی به طور کامل و صد درصد آن را می‌پذیرند. لازم است در این مقدمه بسیار کوتاه چند نکته روشنگرایانه در مورد وضعیت طب سنتی در دنیا بیان شود و سپس علت تالیف کتاب ذکر گردد:

- با بررسی وضعیت طب غیرنویین در آمریکا مشخص می‌شود رویکرد آمریکایی‌ها به طب غیرنویین از سال ۱۹۹۲ با تشکیل دفتری با بودجه ۲ میلیون دلاری شروع شده و بعد از هفت سال یعنی در سال ۱۹۹۹ این دفتر به مرکز ملی طب مکمل و جایگزین تبدیل و با بودجه‌ای بالغ بر پنجاه میلیون دلار فعالیت خود را ادامه داد. در حال حاضر بودجه‌ای که آمریکا برای طب غیرنویین در نظر گرفته حدود صد میلیون دلار در سال است. این در حالی است که میانگین بودجه برای سایر مراکز ملی بیمارها هر یک حدود بیست میلیون دلار می‌باشد.
- نگرش کتب طب سنتی بر پایه و اساس اصول علمی بوده و اثبات این مدعی ذکر منابع مرد است. در تالیفات مولفان کتب طب سنتی است به طوری که در کتاب الحاقی مطالب گفته شده با منبع آن مطلب بیان شده است.
- کتب طب سنتی از روی علم باز نویسی نشده‌اند بلکه حکما نوشته‌های قبلی را با دیدی دیگر بیان نموده و در صورت نیاز مواردی را از کتب گذشتگان نقد و یا مردود دانسته‌اند. دلیل این مدعی کشف گردش خون ریوی توسط ابن نفیس می‌باشد.
- قوانین تایید تجویز دارو در آن برهه از زمان اگر از قوانین FDA سخت‌تر نبوده نباشد آسان‌تر هم نبوده این نکته در روند کار یک دارو می‌بایست طی کند تا اجازه تجویز داشته باشد در کتاب مخزن الادویه و معانی علم آمده است.
- تمام مکانیسم‌های عملکرد بدن و موجودات صرفاً از پایه نیستند که در طب نویین معرفی شده‌اند و به قول حکیم یگانه ابوعلی سینا سبب‌های زیادی در دنیا وجود دارد که ما از آن بی‌خبریم. حدود ۲۰ سال قبل که - به رعایت بوردندگان - طب سوزنی تازه به ایران آمده بود در مورد مکانیسم آن از یکی از نشریات سوال شد که این سوزن زدن با چه مکانیسمی اثر می‌کند؟ در پاسخ گفته شد که با مکانیسم Needle effect ولی در این مورد که این چگونه اثر می‌کند مطلبی نیامده بود و اغلب به این دلیل که این روش درمانی موثر است بدون نیاز به توجیه نحوه اثر، آن را به عنوان یک روش درمانی پذیرفته و از آن استفاده کردند. در حالی که در طب سنتی مکانیسم‌های عملکرد و توجیه علل بیان شده است.

- شواهد علمی دال بر توانایی های این علم در درمان بیماری های پیچیده همچون سیروز وجود دارد.
- توصیه های درمانی و تجویزی در مورد بیماری ها و ایمن بودن داروها در طب سنتی هم اکنون با طب نوین نیز تایید می شود. به عنوان مثال تمام گیاهانی که ابو علی سینا تحت عنوان محاذ کبد (Hepatoprotective) معرفی کرده طب نوین بعد از هزار سال تمامی آنها را تایید می نماید و حتی یک مورد هم مشکوک بیان نمی کند، ضمن آن گیاهانی وجود دارند که شیخ ابوعلی سینا تحت عنوان هپاتو پروتکتیو معرفی کرده است ولی هنوز طب نوین به آن نپرداخته است.
- در طب سنتی برای اقدام درمانی اندیکاسیون و کنتراندیکاسیون گذاشته شده است. به طور مثال در مورد انجام فصد در بیماری های کبد در مورد تک تک بیماری های کبد در مورد لزوم یا عدم فصد بحث شده است.
- در حال حاضر تحقیقات مختلف اثبات کننده دارویی را بر روی انگل ها نشان می دهد
- طب سنتی یک مکتب کامل طب است لذا انتظار بر آن است در تمام بیماری ها بتواند اظهار نظر کند.
- اما علل تالیف کتاب عبارت است از:
 - همه چیز را همگان دانند و تفکر جمعی به شدت توانایی اثر بخشی بیشتر از تفکر فردی دارد.
 - ذخیره عظیمی از دانش آموختگان ایرانی وجود دارد که با نیاز مطالب طب سنتی به آنها و استفاده از دیدگاه آنها روش های درمانی و موارد بسیاری در علوم آشکار خواهد شد. احتمالا باشند اساتید متخصص که با زبان طب سنتی نامانوس هستند، لذا بر آن شده مطالب عنوان شده در طب سنتی در مورد علم انگل شناسی و بیماری های انگلی کرمی که مسبب ایجاد بیماری زایی در دستگاه گوارش می باشند را به زبان امروزی بازگو نموده تا گستره های پژوهشی کاربردی جدیدی در جهت ارتقاء سلامت بشریت بازنمایی شود.

انتظار نمی‌رود تمام مطالبی که در این کتاب آورده شده است مورد پذیرش قرار گیرد ولی اساتید فن با خواندن کتاب به نحوه اندیشه بزرگوارانی می‌رسند که بر آن اساس بیماری‌ها را درمان می‌کردند و لذا زمینه‌ها تحقیق جدید محیا خواهد شد.

این کار به عنوان اولین کاری که می‌خواهد مبحث انگل‌های (کرم‌های) روده ای را از دیدگاه طب سنتی به همکاران بشناساند قابل استفاده دانشجویان، متخصصان طب سنتی، متخصصان خارج از حوزه تخصصی طب سنتی است. در این کتاب تمام واژه‌های نانووس در انتهای کتاب ترجمه شده‌اند و اسامی گیاهان دارویی ذکر شده هم بر اساس الفبای انگلیسی و هم بر اساس الفبای فارسی در دو جدول نگاشته شده‌اند.

سال‌ها قبل مرحوم شرفکندی کتاب قانون را به زبان فارسی ترجمه کردند. ترجمه این کتاب دارای اشتباهاتی است ولی این دلیل بی‌ارزشی کار ایشان نیست چون همین شجاعت نامبرده برای شروع این کار ستودنی است. به نحویکه که در سال‌ها بعد استاد مسعودی ترجمه زیبا و بی‌نقصی از قانون را ارائه دادند. لذا ممکن است در آینده خوانندگان بر نویسندگان خرده گرفته و اشتباهات آنان را اصلاح کنند. با این استدلال که املای نانوشته غلط ندارد و باید کار را از جای شروع کرد تا سایرین آن را ادامه داده و اصلاح کنند، تالیف این کتاب شروع شد. در تهیه این کتاب از کتب الحاوی، کامل الصناعه الطبیعه، قانون، اکسیر اعظم، ذخیره خواندنی، مخزن الادویه و دارونامه طبوبی به عنوان منابع استفاده شده است. نویسندگان ترجیح خواهند شد اگر خوانندگان محترم پس از مطالعه، ایرادات و نظرات ارزشمند خود را بر روی نسخه چاپ‌های بعدی اصلاحات لازم صورت پذیرد.

فرمول‌ها و گیاهان معرفی شده تنها بیانگر نظر حکما در این مورد است و بطور مسلم تجویز آنها بدون نظر متخصص طب سنتی و یا تحقیق در این خصوص مجاز نیست.

دکتر محمد زیبایی

zibaeim@sums.ac.ir

دکتر حمید شمسی باغبانان

Dr.hamidshams@gmail.com